

Nr 14.

Ankom till riksdagens kansli den 9 april 1923 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8, 9 och 10 §§ i lagen den 14 juni 1917 om adoption.

Genom en den 10 mars 1923 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 106, som behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga här nedan omförmälda förslag till lag om ändrad lydelse av 8, 9 och 10 §§ i lagen den 14 juni 1917 (nr 378) om adoption.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågasatt förslag, tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen jämte därvid fogade protokollsutdrag.

Det genom förevarande proposition framlagda lagförslaget innebär i huvudsakligen två hänseenden ändringar i de gällande reglerna om adoption. Med ändringarna avses i främsta rummet att förhindra adoption i de fall, då för barnets välfärd främmande ekonomiska intressen kunna antagas ligga till grund för den ifrågasatta rättshandlingen. I samband därmed givas föreskrifter, åsyftande att, därest vid adoptionen avtal träffats om bidrag till barnets underhåll, nämnda bidrag även skall komma barnet till godo. För vinnande av större trygghet, att adoption medgives, endast då den länder till barnets bästa, föreslås dessutom införande av skyldighet för domstol att, innan adoptionsansökan bifalles, inhämta yttrande från vederbörande barnavårdsnämnder. *Utskottet.*

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 9 saml. 1 avd. 14 häft. (Nr 14—15.) 1

I den gällande lagen om adoption talas om vederlag såsom något med adoptionen i vissa fall förenligt, och inbegripes därvid under vederlag ej blott gottgörelse, som endera kontrahenten erhållit för vad han å sin sida presterat eller utfäst sig att prestera, utan även vad adoptanten mottagit i sin egenskap av barnets blivande representant och sålunda i första hand i dess intresse. Det nu ifrågavarande lagförslaget avser att hålla isär å ena sidan vederlag i egentlig mening och å andra sidan bidrag till barnets underhåll. Beträffande egentligt vederlag stadgas i 8 §, att, därest sådant är givet eller utfäst, ansökning om adoption icke må bifallas. Den ståndpunkt, förslaget sålunda intager, finner utskottet riktig. Såsom den av barnavårdsbyrån verkställda utredningen giver vid handen, synes för närvarande till grund för önskan att adoptera ofta ligga en adoptantens strävan att tillgodose sina egna ekonomiska intressen. Att under dylika förhållanden bifall till adoptionsansökningen kan innebära allvarliga vådor för barnet, torde vara uppenbart. Ett sådant bifall är, på sätt byrån framhållit, så mycket betänkligare, som vården om adoptivbarn ej är underkastad samma kontroll från det allmännas sida, som gäller beträffande fosterbarn. Även om fall förekomma, då den omständigheten, att vederlag av adoptanten tagits eller betingats, icke tyder på att barnets intresse på något sätt åsidosatts, lär, såsom departementschefen anfört, hänsynen till dessa fall böra stå tillbaka för strävan att förhindra varje ekonomisk spekulation på detta område.

Barnavårdsbyrån har saknat anledning att yttra sig rörande de fall, då vid ifrågasatt adoption barnets naturliga föräldrar tagit eller betingat sig vederlag. Att, därest dylikt vederlag givits eller utfästs, ansökan om tillstånd till adoptionen icke bör bifallas, synes utskottet uppenbart. Visserligen torde i ett eller annat fall, oaktat dylikt vederlag förekommit, adoptionen vara till verkligt gagn för barnet, men det måste dock anses stötande, att föräldramakt avstås mot ersättning i penningar. Såsom framgår av departementschefens uttalande, anser även han ett dylikt avtal otillbörligt. För att tydligare än i det genom propositionen framlagda förslaget skett utmärka, att adoption, vid vilken sådant vederlag avtalats, är förbjuden, har utskottet ansett sig böra föreslå en mindre jämkning av paragrafens lydelse. Även om det kan sägas, att tanken på dylikt vederlag är så främmande för gängse rättsuppfattning, att något förbud i denna del icke är erforderligt, synes det dock lämpligast, att lagens ståndpunkt klart uttalas.

Såsom departementschefen påpekat, förutsätter ett förbud mot vederlag vid adoption, att frågan om bidrag till barnets underhåll upptages till behandling. Förslaget stadgar i 8 §, att, om dylikt bidrag är av-

talat, ansökan om adoption må bifallas, endast då fråga är om bidrag med visst belopp en gång för alla och beloppet inbetalts till barnavårdsnämnden eller till nämnden utfärdats förbindelse, som av vederbörande godkänts. Tillika föreskrives i 10 §, att för belopp, som blivit inbetalt till nämnden, skall åt barnet inköpas en livränta lämpad efter de för underhållsskyldigheten stadgade grunder, där ej enligt avtalet hinder möter för sådant inköp, eller nämnden eljest finner, att beloppet må på annat lämpligt sätt användas för barnets underhåll. Mot de sålunda föreslagna bestämmelserna har utskottet intet att erinra. Avtal om periodiskt underhållsbidrag står icke i överensstämmelse med adoptionens innebörd och torde därför böra förbjudas. De efter mönstret av 10 § i lagen om barn utom äktenskap givna stadgandena om dispositionen över inbetalt underhållsbidrag synas utskottet ägnade att motarbeta adoption för vinnings skull och erbjuda trygghet för att bidraget användes till främjande av barnets bästa. Lika med departementschefen anser utskottet även, att, därest förbudet mot vederlag och vissa former av underhållsbidrag skall bliva effektivt, tillika bör stadgas, att avtal om dylikt vederlag eller bidrag, som, därest det varit för rätten kunnigt, bort föranleda avslag å ansökningen, under alla förhållanden skall vara utan verkan.

Enligt 9 § i den gällande adoptionslagen äger rätten, innan ansökning om adoption slutligen prövas, inhämta yttrande från barnavårdsnämnd. I förevarande proposition har föreslagits införande i berörda paragraf av bestämmelse, att därest barnet ej fyllt aderton år, yttrande skall inhämtas såväl från barnavårdsnämnden i den församling, där adoptanten är kyrkobokförd, som ock, ifråga om barn utom äktenskap, från den barnavårdsnämnd, som har att utöva tillsyn över barnet, och eljest från barnavårdsnämnden i den församling, där föräldrarna eller den av dem, som har vårdnaden om barnet, är kyrkobokförd. Den sålunda föreslagna ändringen anser sig utskottet böra tillstyrka. Även om, såsom barnavårdsbyrån uppgivit, flertalet underdomstolar i adoptionsärenden pläga inhämta yttrande från barnavårdsnämnd, synes det dock lämpligt, att användandet av denna väg för utrednings införskaffande göres obligatoriskt. Med hänsyn till den erfarenhet, som numera vunnits beträffande barnavårdsnämndernas verksamhet, torde det kunna antagas, att, därest för rätten stadgas skyldighet att i de fall, då den, som skall adopteras, ej uppnått aderton års ålder, höra de i propositionen angivna barnavårdsnämnderna, större trygghet kommer att vinnas för att adoption ej medges i andra fall, än då den verkligen är till gagn för barnet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen med förklarande, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick godkännas, måtte för sin del antaga följande:

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

L a g

om ändrad lydelse av 8, 9 och 10 §§ i lagen den 14 juni 1917 (nr 378) om adoption.

Härigenom förordnas, att 8, 9 och 10 §§ i lagen den 14 juni 1917 om adoption skola, 8 och 9 §§ i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

8 §.

Sökes — — — — — äro.

Ansökningen må ej bifallas, om vederlag är givet eller utfäst, ej heller om bidrag till barnets underhåll är avtalat, med mindre fråga är om bidrag med visst belopp en gång för alla och beloppet inbetalts till barnavårdsnämnden i den församling, där adoptanten är kyrkobokförd, eller till nämnden å beloppet utfärdats förbindelse, vilken blivit av sökanden och nämnden godkänd.

Avtal om vederlag eller underhåll, som, där det varit för rätten kunnigt, bort föranleda avslag å ansökningen, vare, även om ansökningen bifalles, utan verkan.

8 §.

Sökes — — — — — äro.

Ansökningen må ej bifallas, om å någondera sidan vederlag är givet eller utfäst, ej heller om bidrag till barnets underhåll är avtalat, med mindre fråga är om bidrag med visst belopp en gång för alla och beloppet inbetalts till barnavårdsnämnden i den församling, där adoptanten är kyrkobokförd, eller till nämnden å beloppet utfärdats förbindelse, vilken blivit av sökanden och nämnden godkänd.

Avtal om vederlag eller underhåll, som, där det varit för rätten kunnigt, bort föranleda avslag å ansökningen, vare, även om ansökningen bifalles, utan verkan.

9 §.

Rätten har att söka inhämta upplysning, huruvida vederlag eller bidrag till barnets underhåll är givet eller utfäst, så ock att i övrigt införskaffa erforderlig utredning. Har barnet ej fyllt aderton år, skall yttrande inhämtas såväl från barnavårdsnämnden i den församling, där adoptanten är kyrkobokförd, som ock, ifråga om barn utom äktenskap, från den barnavårdsnämnd, som har att utöva tillsyn över barnet, och eljest

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

från barnavårdsnämnden i den församling, där föräldrarna eller den av dem, som har vårdnaden om barnet, är kyrkobokförd.

Fader eller moder, vars samtycke till adoptionen enligt 6 § andra stycket ej erfordras, varde ändock i ärendet hörd, där det kan ske. Finnes särskild förmyndare, vars samtycke ej erfordras, skall ock han höras.

Varder — — — — — stadgat.

10 §.

För belopp, som efter vad i 8 § andra stycket sägs blivit inbetalt till barnavårdsnämnden, skall genom nämndens försorg hos riksförsäkringsanstalten eller svenskt försäkringsbolag åt barnet inköpas en livränta, lämpad efter de för underhållsskyldigheten stadgade grunder, där ej enligt avtalet hinder möter för sådant inköp, eller nämnden eljest finner, att beloppet må på annat lämpligt sätt användas för barnets underhåll.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1923.

Stockholm den 9 april 1923.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hederstierna*, *Jacob Larsson*, *Leander*, *Klefbeck*, *Edw. Larson**, *K. G. Westman* och *Carlsson* i Hällsbäck;

från andra kammaren: herrar *Pettersson* i Södertälje, *Lindqvist* i Halmstad, *Strid*, *af Ekenstam*, *Leo*, *Johansson* i Brånalt, *Söderberg* och *Johanson* i Huskvarna.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.